

28 ליוני 2020

ארכיאולוגיה בגדה המערבית - נייר עמדה לישיבת ועדת חוץ וביטחון של הכנסת

המציאות בגדה המערבית מורכבת - כל כפר פלסטיני בנוי על, או ליד, אתר עתיקות והחיים לצד העתיקות הם חלק בלתי נפרד מהמציאות של הפלאח הפלסטיני. לכן, התמודדות עם סוגיית הפגיעה בעתיקות צריכה לכלול את הבנת צרכי התושבים, הכפרים ואורח חייהם.

הדוח שמצטט 'פורום שילה' לא פורסם והאתרים נסקרו לכאורה על ידי ארגון לא מקצועי:

המנהל האזרחי וקמ"ט ארכיאולוגיה אינם מפרסמים נתונים מפורטים על שוד והרס עתיקות הכוללים את רשימת האתרים שנפגעו ומה נפגע בכל אתר. כך גם אינם מפרסמים מידע לגבי זהות ומניעי הפוגעים. על החלל הזה מנסה 'פורום שילה' להשתלט באמצעות הצגת נתונים מדו"ח שלא פורסם (לפחות עד כה). "הארגון" שלכאורה סקר את האתרים לצורך הדו"ח אינו ארגון מקצועי או מוכר. בעמוד הפייסבוק של אותו ארגון מספר לא מבוטל של מקרים הכוללים מידע מוטעה או לא מדויק. כך למשל טען הארגון כי הרשות הפלסטינית "המציאה" קבר שייח בחרבת אסתונא (אתר סמוך להתנחלות שילה) ולשם כך גנבה אבנים מעוטרות מאתר הנמצא בקרבת מקום, אולם אותן אבנים תועדו ותוארו בצורה מדויקת כבר במאה ה-19 על ידי הגיאוגרף הצרפתי ויקטור גרן.

לחץ עמותות המתנחלים פוגע באוכלוסייה אזרחית

הרס עתיקות הוא הרס, אבל יש להבדיל בין פגיעה בבור מים מהתקופה העות'מאנית להרס מבצר או יישוב קדום. לפי נייר העמדה שהוצג, כמעט כל בית פלסטיני שנבנה מסתיר תל פגוע מתחתיו. לחץ עמותות המתנחלים הוביל בשנתיים האחרונות לעליה של 162% בהוצאת צווי הריסה לבתים פלסטינים שנבנו על אתרי עתיקות ולמצב בו פלסטינים קיבלו צווי הריסה אף שהבקתות בהן הם גרים אינן פוגעות בעתיקות וכך גם לא עיבוד שדותיהם.

נראה שמבחינת הטוענים לפגיעה בעתיקות, כל ניסיון פלסטיני בשטח B להפוך אתר ארכיאולוגי לאתר קולט קהל, כמו למשל במקרה של ג'בל אל עורמה/תל ארומה שליד ההתנחלות איתמר, הוא פגיעה בהיסטוריה יהודית וניסיון למחיקתה. בג'בל עורמה זה הפך לקמפיין וסיוור מתריס באתר של מתנחלים בליווי צבאי שהסתיים בעימותים אלימים של הצבא עם התושבים ובמותו של נער פלסטיני.

איך שומרים על הארכיאולוגיה?

ארגוני המתנחלים נוהגים לנכס את הארכיאולוגיה כמשאב לאומי יהודי, אבל הארכיאולוגיה היא חלק מהמורשת הפלסטינית לא פחות. האתר הרודיון למשל חשוב ומשמעותי לפלסטינים לא פחות מאשר לישראלים. אתרים אלה הם נכסי תרבות בינלאומיים וחלק מהמורשת המקומית - הפלסטינית. כך מתייחס אליהם גם החוק הבינלאומי.

רק פתרון כולל, המנותק מטענות פוליטיות על ריבונות, ובוחן את צרכי הפלסטינים ויחסם לעתיקות, יכול לקדם הגנה ראויה וארוכת טווח לארכיאולוגיה בשטחי הגדה המערבית.